

Таким чином, департамент поліції та прикордонної охорони наділений широкою адміністративно-правовою правосуб'єктністю. Тому зазначимо, що вивчення досвіду реформування правоохоронних органів Естонії заслуговує на увагу. І може бути використаний з метою вдосконалення діяльності та подальшого розвитку правоохоронних органів України.

Список бібліографічних посилань

1. Проневич О. С. Організаційно-правові засади діяльності поліції (міліції) Німеччини, Польщі та України: порівняльно-правовий аналіз : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2011. 22 с.
2. Департамент полиции и погранохраны – создадим безопасность в совместной работе // Politseija Piirivalveameti : сайт. URL: <https://www.politseija.ee/ru/organisatsioon/politseija-piirivalveamet/> (дата звернення: 05.11.2017).
3. Politseija Piirivalveameti põhimäärus: redaktsiooni jõustumise kp : 01.01.2010. URL: <https://www.riigiteataja.ee/akt/13222715> (дата звернення: 05.11.2017).

Одержано 06.11.2017

УДК 340.12

Володимир Миколайович ШАПОВАЛ,

*доктор філософських наук, професор,
професор кафедри соціально-гуманітарних дисциплін факультету № 6
Харківського національного університету внутрішніх справ;
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4826-8463>*

ПРАВО І ПРАВОПОРЯДОК У ЖИТТІ СОЦІУМУ: ФІЛОСОФСЬКИЙ ПОГЛЯД

1. Людське суспільство являє собою складну систему, що має безліч складових елементів, об'єднаних в одне ціле структурними, функціональними та іншими зв'язками.
2. Цілісність, стабільне існування і поступальний розвиток загальнолюдської соціальної системи забезпечується впорядкованістю і злагодженою діяльністю всіх її сфер.
3. Полярними станами даної системи є порядок і хаос, що змінюють одне одного на різних етапах історичного розвитку соціуму і мають різну ступінь прояву, а також свої підстави і наслідки.
4. Ідеальний порядок у суспільстві міг би бути забезпеченим у тому випадку, якщо вдалося б привести у повну гармонію діяльність множини людей, об'єднати цю діяльність загальними цілями, направити в одне русло.
5. Насправді соціум характеризується неймовірним розмаїттям інтересів і напрямів діяльності, що нерідко носять прямо протилежний характер, вступають у непримиренні протиріччя, наслідком чого є реальні конфлікти у соціумі, більші чи менші хаосогенні прояви.
6. В історії людства неодноразово робилися спроби знайти спільні цілі, об'єднати інтереси різних людей, спрямувати їх діяльність у загальне русло, знизивши конфліктність і, відповідно, збільшивши гармонію і порядок.
7. Для об'єднання сил і можливостей людей використовувалися найрізноманітніші інструменти і методи, починаючи від грубої сили і закінчуючи маніпуляцією свідомістю за допомогою релігії, засобів масової інформації, реклами, політичної демагогії тощо.
8. Більш ефективними і, можна сказати, більш органічними засобами гармонізації стосунків між людьми виступають мораль і право, що виникли ще на ранніх стадіях розвитку людських спільнот, і далі, з ростом і ускладненням суспільства, зазнавали постійних змін і вдосконалення.
9. Мораль, згідно загальноприйнятим уявленням, – це негласні правила, що забезпечують узгодження діяльності окремих індивідів з інтересами загалу, найчастіше, – малої соціальної групи, членом якої виступає будь який індивід.
10. Узгодження діяльності різних малих соціальних груп у рамках великого соціуму, спрямування цієї діяльності у бік загальнозначущих цілей – це вже завдання інших соціальних механізмів, серед яких не останнє місце займають політика і право.
11. Хоча мораль має досить гнучкі і такі, що тонко працюють механізми впливу, а моральні санкції в окремих випадках можуть бути досить ефективними, її слабкою стороною є те, що високоморальна поведінка можлива при наявності високого рівня моральної свідомості, що навряд чи можливе за межами малих соціальних груп.

12. Перевагою права є те, що в його розпорядженні більш дієві і такі, що широко застосовуються засоби впливу, опора на загальну значущість правових норм, їх формальну закріпленість, примус і насильство як впливові інструменти, що забезпечує їх виконання.

13. Для забезпечення послідовного і якісного виконання вимог правових норм, необхідні відповідні органи і служби, що розуміють, які завданнями перед ними стоять, мають необхідні для виконання цих завдань засоби.

14. Практика показує, що цивілізація, створена людьми, не стає простішою, навпаки, складність і протиріччя тут тільки нарастають, а значить, необхідні надійні превентивні заходи, спрямовані на мінімізацію негативних наслідків, інакше конфліктність, що безперервно супроводжує людські стосунки, буде виходити за межі допустимої міри і суспільство піде шляхом незворотною деструкції.

15. Ситуація, що склалася, змушує зробити однозначний висновок, що значення права і правоохоронних органів в умовах сучасного надскладного суспільства буде тільки зростати; від того, наскільки ці органи будуть діяти злагоджено і ефективно, буде залежати не тільки порядок у суспільстві, а й саме його виживання.

Одержано 01.11.2017

УДК 172.15

Людмила Андріївна ШАПОВАЛ,

кандидат філософських наук, доцент,

доцент кафедри соціальних та економічних дисциплін факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ;

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3948-2778>

ФІЛОСОФСЬКІ ПРОБЛЕМИ ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Патріотичне виховання – різновид виховної роботи метою якої є формування патріотів. Патріот (patriots), в словнику іноземних слів визначається як «земляк, співвітчизник (patria – вітчизна, батьківщина) – людина, що любить свою батьківщину, віддана своєму народу, готова на жертвність і героїзм в ім'я інтересів своєї батьківщини» [2, с. 376]. Відчуття відданості та любові до своєї батьківщини та народу прийнято називати патріотизмом. Отже патріотичне виховання спрямоване на «щеплення» громадян духом патріотизму. Зазвичай, коли мова заходить про патріотизм будь якого рівня, а особливо державного, цей феномен сприймається як безумовно позитивне явище. Між тим, патріотизм, як і будь яка річ чи явище несе в собі протилежні тенденції, так би мовити світлу і темну, проявлену і приховану, а отже є «річчю для нас» і «річчю в собі». Неврахування цієї єдності протилежностей зазвичай стає причиною отримання в загальному результаті більш негативної аніж позитивної складової, зі звичним для нас виправдуванням: «Хотіли як краще, а вийшло як завжди». Тож питання про те, «що позитивного і що негативного несе патріотизм», а також «які ризики і за яких умов несе в собі патріотизм в дії?» не риторичні, а суто практичні. Без наявності всебічно обґрунтованої відповіді на них не можна свідомо здійснювати патріотичне виховання і розраховувати на стабільно позитивні результати. Це давня і системна проблема, що потребує для свого вирішення фундаментального філософсько-правового дослідження. Ми ж проаналізуємо лише декілька питань породжених амбівалентною природою патріотизму.

Розмірковуючи над питанням негативів і ризиків патріотизму, Л. М. Толстой в роботі «Патріотизм і уряд» стверджував, що «патріотизм, як почуття виключної любові до свого народу і як вчення про велич жертвності своїм спокоєм, майном і навіть життям був високою ідеєю в той час, коли кожний народ вважав можливим і справедливим, для свого блага і могутності, піддавати насиллю та грабунку людей іншого народу» [3, с. 3]. За сучасних умов, вважає Л. Толстой, коли люди нашого часу до такого ступеню пов'язані між собою культурними, виробничими, торговими, розумовими відносинами, їм, немає ніякого сенсу, ані потреби порушувати цей взаємовигідний і дружній стан. Між тим, зазначає Л. Толстой, «народи без будь-якої розумної ґрунтовності, всупереч і своїй свідомості, і власним вигодам, не тільки співчують урядам в їх нападах на інші народи, в їх захопленнях чужих володінь і у відстоюванні насилля того, що вже захоплено, але самі вимагають цих нападів, захоплень і відстоювань, радіють їм, пишаться ними» [3, с. 3].